

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060107

DOM
2019-04-29
Stockholm

Mål nr
P 4616-18

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2018-04-20 i mål nr P 6300-17, se bilaga A

PARTER

Klagande P.N.

Motpart

1. Stadsbyggnadsnämnden i Stockholms kommun

2. I.T.R.

SAKEN

Bygglov för fasadändring på fastigheten XX i Stockholms kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 1486763

Postadress Box 2290 103 17 Stockholm	Besöksadress Birger Jarls Torg 16	Telefon 08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se	Telefax 08-561 675 59	Expeditionstid måndag – fredag 09:00–16:30
---	---	---	---------------------------------	---

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

P.N. har yrkat att mark- och miljödomstolens dom ska ändras på så sätt att bygglov inte ska ges för fasadändring på fastigheten XX i Stockholms kommun. Han har i andra hand yrkat att målet ska återförvisas till lägre instanser.

Stadsbyggnadsnämnden i Stockholms kommun (nämnden) har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

I.T.R. har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

P.N. har anfört bl.a. följande: Den direkta insynen blir värre med större och fler fönster. Insynen blir också mer negativ då de nya fönstren även placeras högre upp och ger en djupare insyn samt en starkare obehagskänsla av att vara övervakad. På bilder framgår det att balkongdörren ska placeras direkt vid eldstaden. Detta kan ha en påverkan på brandväggen och därmed riskera att påverka brandskyddet för båda fastigheterna. Boverket verkar bara bedöma att en fasad av byggnaden ska skyddas till skillnad från Stockholms stadsmuseums bedömning som berör hela byggnaden. I existerande bedömningen är hela byggnaden klassificerad, inte endast fasaden mot XX.

Nämnden har uppgett att de inte har något att tillägga i saken utan hänvisar till bygglovsbeslutet i ärendet.

I.T.R. har anfört bl.a. följande: Eftersom klagandens lägenhet ligger i hörnet mot hennes bostad går det inte att se in i lägenheten på grund av snäv vinkel, på grund av bostadens tjocka väggar och på grund av avstånd till klagandens lägenhet. Byggherre ansvarar för att ny dörröppning i fasad ska ha fullgott brandskydd. Detta kontrolleras mot slutbesiktning/kontrollplan. Samtliga instanser och professionella yrkesmän har bedömt att bygglovet inte förvanskar Minnesgården.

REMISSYTTRANDE I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Boverket har anfört i huvudsak följande:

Boverket anser att nämnden har stöd för sin bedömning att de aktuella ändringarna inte står i strid med förvanskningförbudet enligt 8 kap. 13 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL.

I Stockholms stadsmuseums kulturhistoriska klassificering klassas den aktuella byggnaden som grön. Det innebär att byggnaden enligt stadsmuseets bedömning har ett så högt kulturhistoriskt värde att den bedöms vara särskilt värdefull från historisk, kulturhistoriskt, miljömässig eller konstnärlig synpunkt. Utifrån tillgängligt material ser Boverket inget skäl att ifrågasätta den bedömningen. I Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd – finns det under avsnitt 1:2213 ett allmänt råd om särskilt värdefulla byggnader. Där listas ett antal olika kriterier för att en byggnad ska anses ha sådana värden att den omfattas av 8 kap. 13 § PBL. Avslutningsvis anges också: ”Byggnader från tiden före 1920-talets bebyggelseexpansion, som har sin huvudsakliga karaktär bevarad, utgör i dag en så begränsad del av byggnadsbeståndet att flertalet av dem kan antas uppfylla något av kriterierna för särskilt värdefull byggnad.”

Den aktuella byggnaden är ett gårdshus och dess huvudfasad vetter in mot innergården på XX. Den fasad som berörs av det aktuella bygglovets vetter dock mot gården på grannfastigheten YY. Enligt Boverkets bedömning utgår gårdshusets kulturhistoriska värde främst från den betydelse byggnaden har för gårdsmiljön på XX. Bebyggelsen på YY präglas av en storskalig bebyggelse från 1900-talets senare del. I relation till den miljön har gårdsbyggnaden på XX ett begränsat kulturhistoriskt värde.

Den sökta åtgärden innebär yttre förändringar på fasad mot innergård. Vid en bedömning av om en åtgärd medför en förvanskning bör det bland annat prövas i vilken mån åtgärden påverkar för byggnaden väsentliga karaktärsdrag och i detta enskilda fall hur åtgärderna på gårdshuset påverkar den omkringliggande gårdsmiljön

på XX. Boverkets bedömning är att de sökta åtgärderna enbart påverkar de egenskaper som utgör byggnadens kulturhistoriska värde i en begränsad omfattning. Detta på grund av att åtgärderna genomförs på den fasad som vetter mot YY och därmed inte påverkar den gårdsmiljö som finns mot XX.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Utgångspunkter

Bygglövsansökningen avser en fasadändring med byte till större fönster och inrättande av nya fönster inklusive franskt fönster.

Åtgärderna kräver bygglov enligt vad som närmare framgår av 9 kap. 2 § PBL. Förutsättningar för bygglov inom planlagda områden anges i samma kapitel 30 §. Enligt bestämmelsen ska bygglov ges för en åtgärd inom ett område med detaljplan om åtgärden inte strider mot detaljplanen och vissa andra förutsättningar, bland annat krav enligt 2 kap. och 8 kap. PBL, är uppfyllda

Mark- och miljööverdomstolen har att pröva överklagandet utifrån de omständigheter som klaganden har hänvisat till.

Förvanskning och varsamhet

Enligt 2 kap. 6 § tredje stycket PBL ska ett bebyggelseområdes särskilda historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden skyddas. Ändringar och tillägg i bebyggelsen ska göras varsamt så att befintliga karaktärsdrag respekteras och tillvaratas. Det följer vidare av 8 kap. 13 § PBL att en byggnad som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt inte får förvanskas och enligt 8 kap. 17 § PBL ska en ändring av en byggnad utföras varsamt så att hänsyn tas till byggnadens karaktärsdrag samt så att kulturhistoriska och andra värden tas till vara.

De för detaljplanen gällande planbestämmelserna anger att fastigheten är av större värde från historisk, kulturhistorisk eller konstnärlig synpunkt och att den inte får förvanskas genom arbeten på själva byggnaden eller genom bebyggelse i grannskapet.

Den aktuella byggnaden har fått beteckningen grön i Stockholms stadsmuseums klassificering av kulturhistorisk värdefull bebyggelse, vilket innebär att den är särskilt värdefull.

Byggnaden är ett gårdshus på fastigheten XX. Den är inte fristående och dess huvudfasad vetter mot fastighetens innergård. Fasaden där åtgärderna ska utföras vetter mot en sluten innergård på fastigheten YY. Åtgärderna kan därför inte upplevas från gatumiljön eller från gårdsmiljön på XX. I likhet med Boverket anser Mark- och miljööverdomstolen att gårdsbyggnaden på XX får anses ha ett begränsat kulturhistoriskt värde i relation till gårdsmiljön på YY.

De bygglovssökta åtgärderna kan enligt Mark- och miljööverdomstolen inte anses innebära en otillåten förvanskning av byggnaden enligt 8 kap. 13 § PBL eller strida mot detaljplanens förvanskningsförbud. Vidare bedömer Mark- och miljööverdomstolen att åtgärderna inte heller strider mot varsamhetskravet i 8 kap. 17 § PBL.

Betydande olägenhet för omgivningen

Klaganden har anfört att de nya och större fönsterna innebär en ökad insyn i hans lägenhet och att detta innebär en betydande olägenhet.

Planläggning av mark samt lokalisering, placering och utformning av byggnadsverk får inte ske så att den avsedda användningen eller byggnadsverket kan medföra en sådan påverkan på omgivningen som innebär betydande olägenhet (2 kap. 9 § PBL). Förhållanden som ska beaktas är exempelvis olägenheter för grannar i form av insyn. De aktuella åtgärderna gäller en fasad i en storstads- och innerstadsmiljö. En viss insyn från grannfastigheterna är därför något man får räkna med (se bl.a. Mark- och miljööverdomstolens dom den 28 juni 2017 i mål nr P 11149-16).

Mark- och miljööverdomstolen anser att den ökade insyn som fasadändringarna kan komma att innebära inte kan anses utgöra betydande olägenhet enligt 2 kap. 9 § PBL.

Brandskydd

Klaganden har anfört att de bygglovsgivna åtgärderna innebär en brandrisk.

I 2 kap. 6 § första stycket 2 PBL anges att byggnadsverk ska utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till skydd mot uppkomst och spridning av brand. I 8 kap. 4 § 2 PBL anges att ett byggnadsverk ska ha de tekniska egenskaper som är väsentliga i fråga om säkerhet i händelse av brand. Enligt 10 kap. 7 § PBL ska en kontrollplan säkerställa att alla väsentliga krav som avses i 8 kap. 4 § PBL uppfylls. Att åtgärderna uppfyller de tekniska egenskapskraven såvitt avser brandskydd säkerställs i det tekniska samrådet som ska vidtas efter att bygglov har getts. Mark- och miljööverdomstolen anser att det inte har framkommit någon omständighet som tyder på att de bygglovsgivna åtgärderna inte kan utformas i enlighet med de gällande kraven såvitt avser brandskydd.

Sammanfattning

Det har inte framkommit hinder mot att ge det sökta bygglovet. Överklagandet ska därför avslås.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Henrik Löv, Lars Olsson, referent, och Li Brismo samt tekniska rådet Inga-Lill Segnestam.

Föredragande har varit Julia Nyberg.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2018-04-20
meddelad i
Nacka strand

Mål nr P 6300-17

PARTER

Klagande P.N.

Motparter

1. Stadsbyggnadsnämnden i Stockholms kommun

2. I.T.R.

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Stockholms läns beslut den 26 septembet 2017 i ärende nr 403-25238-2017, se [bilaga 1](#)

SAKEN

Bygglov för fasadändring på fastigheten XX i Stockholms kommun

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen avslår P.N.s begäran om syn.
 2. Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet i övrigt.
-

Dok.Id 519860

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 30 E-post: mmd.nacka.avdelning3@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:00–16:30

BAKGRUND

Stadsbyggnadsnämnden i Stockholms kommun (nämnden) beslutade den 5 maj 2017 att bevilja bygglov för fasadändring avseende byte till större fönster och nya fönster inklusive franska fönster på fasad på fastigheten XX i Stockholms kommun. P.N. överklagade beslutet till Länsstyrelsen i Stockholms län (länsstyrelsen) som i beslut den 26 september 2017 beslutade att avslå överklagandet. P.N. har överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

BEGÄRAN M.M.

P.N. har begärt att mark- och miljödomstolen, med ändring av länsstyrelsens beslut, ska upphäva nämndens beslut att bevilja bygglov för fasadändring på fastigheten XX i Stockholms kommun. Han har vidare begärt att mark- och miljödomstolen ska hålla syn på platsen.

Till stöd för sin talan har han anfört i huvudsak följande. Beslutet hanterar inte frågan om brandrisk. Stora delar av det inre byggnadsverket förvanskas genom åtgärden. Exploateringen av väggfasaden förvanskar det kulturhistoriska värdet. Man har inte tilltalat skönhetsrådet eller stadsmuseet för att få detta klargjort, vilket borde ha gjorts. Man hade i sådant fall fått veta att anledningen till att man inte satte fönster på innergårdar var pga. att man betalade skatt per fönster, vilket nu kanske blir ett förlorat arv för denna 1700-talsbyggnad. Man hade också fått veta varför man inte kan sätta en fransk balkong på ett 1700-talshus.

Åtgärden innebär en direkt insyn i hans familjs lägenhet och privata sfär. Man kommer på två meters avstånd att kunna se direkt in i deras privata liv. Visserligen kommer det vara i mindre vinkel, men uppifrån och utan objekt i vägen. I praxis har insyn ansetts utgöra olägenhet i flera fall. Det finns ett fåtal fall där man beviljats bygglov trots insyn, men då har avstånden varit betydligt större och det har inte handlat om insyn i sovrum. Då aktuell åtgärd kommer att ha en större påverkan på honom och hans familjs liv så bör även 2 kap. 6 § PBL beaktas i bedömningen. Den stress, oro och obehagskänsla familjen har inför detta kommer leda till menlig

påverkan på deras hälsa och välbefinnande. De som bosätter sig vid kulturhistoriska bostäder får räkna med att bostäderna ska förbli intakta. Även om Stockholm har en innerstadskaraktär där trängsel och insyn kan vara att räkna med kan man också räkna med att det kulturhistoriska inte förbises. Underinstanserna har också missat att tillämpa 6 kap. 36 § PBL. Enligt bestämmelsen ska planen vara utformad så att de fördelar som kan vinnas med den överväger de olägenheter som planen orsakar enskilda. Skälet för begäran om syn är att domstolen närmare ska kunna se hur lovet kommer att slå på deras vardag och närmiljö.

DOMSKÄL

Frågan om syn

Enligt 3 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar ska domstolen hålla syn på stället om det behövs. Bedömningen av om syn behövs ska göras med hänsyn till målets beskaffenhet och den utredning som finns i målet (se prop. 2009/10:215 s. 204).

Mark- och miljödomstolen finner, med hänsyn till de frågor som är föremål för prövning och den utredning som finns i målet, att det inte behövs syn på stället. P.N.s begäran om syn ska därmed avslås.

Prövningen i sak

Mark- och miljödomstolen instämmer i den bedömning som länsstyrelsen har gjort med de skäl som länsstyrelsen har angett. Mark- och miljödomstolen konstaterar härvid att domstolen i dom den 3 juli 2013 i mål P 6483-12 avslagit P.N.s överklagande avseende ett tidigare beviljat bygglov för en nära identisk ansökan (nu aktuell ansökan avser ett fönster färre) avseende samma fastighet. Mark- och miljödomstolens dom i mål P 6483-12 överklagades av bl.a. P.N. till Mark- och miljööverdomstolen som beslutade att inte meddela prövningstillstånd.

Omständigheterna i nu aktuellt mål, liksom de frågor som domstolen har att ta ställning till, i allt väsentligt är desamma som vid domstolens prövning av Per

Nordlanders överklagande i mål P 6483-12. Domstolen finner inte skäl att göra någon annan bedömning i förevarande mål än den som domstolen gjorde i det tidigare målet. Vad P.N. anfört förändrar inte denna bedömning. Hans överklagande ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 427)

Överklagande senast den 11 maj 2018.

Liselotte Rågmark

Ewa Andrén Holst

I domstolens avgörande har deltagit chefsrådmannen Liselotte Rågmark, ordförande, och tekniska rådet Ewa Andrén Holst. Föredragande har varit beredningsjuristen Erik Stavefeldt.

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - DOM I MÅL SOM HAR ÖVERKLAGATS TILL MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn, datum för domen samt målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.